

tőt, ám a szép invokáció beváltatlan marad. *Rongyosok* c. versének felvett hangja is elárulja, hogy a költő olyasmiről beszél, ami nem a saját ügye. Az ilyen versei általában nem sikerülnek. *Karének* c. versében a metafizikába oldott nyomor-szenvelgésen kívül még erőszakolt sorok is vannak, mint pl. „...most várnak az esteli uccák, — testünknek pénz lesi puccát“, stb. Meglepően ellaposodik ott, ahol, nyilván az idő szociális igényeinek tesz „engedményeket“.

Legmélyebb Én-élményeiből feltörő hangja (*Utolsó szavak, Téli táj*) megindítóan tiszta, sejtelmes és mégis kemény. A szorongása, melyben valami közlő világösszeomlás előérzete, látomásai remegnek — őszinte és megragadó. (*Apokalipszis, Köd, stb.*) De ezen túl nincs attitűdje. S még ennek a szorongásnak az értelme is fölöttébb homályos nála. Európa-versei csak a hanyatlás tragikumát lehellik s valami önkínzó hangulatban a tragikum szépségét: „Holnap a szörnyűségek holnapja lesz, a dal — elhallgat, hull a vén s hull a fiatal, — dal! utoljára sikolts! szó! mégegyszer kiabálj, — fáj minden, ami elhagy, szép minden, ami fáj.“

Egyik legszebb verse (*Még egyszer, Európa!*) végződik e szavakkal. Megvalljuk, ez a strucc-esztétika nem ígéz meg, önkínzó sajtásai nem szaggatnak. A holnap szörnyűségeit épp az az Európa idézi föl, amelyet a költő oly' forrón sirat el, mert nincs bátorsága és távlata hozzá, hogy a „szörnyűségek holnapján“ túl meglássa az új embert és az új tájat.

Korvin Sándor

LAPOK, FOLYÓIRATOK

FASISZTA SZOCIÁLPOLITIKA

A Duce az utóbbi években állandóan szociálpolitikai reformokat ígért. Ugy látszik ezekre az ígéretekre ma már szüksége van ahhoz, hogy az állandó fizetésredukciókkal és az egyre növekvő munkanélküliséggel küzdő tömegeket lecsendesítse. Ez az értelme a „néphez való közeledés“ és a „szociális igazságosság“ jelszavainak. A valóságban azonban mi történik az elkeseredett olasz dolgozók érdekében? A „forradalmi újítás“-ként beharangozott korporációs szervek megalakítása nem más, mint a nagytőkéseknek hivatalos hatalommal való felruházása. Bár a korporációkban egyforma arányban kellene képviselve lenni a munkaadóknak és a munkásoknak, a „társadalmi béke“ delegátusai között keresve is alig találunk egy-két autentikus munkást. Látszik ez a korporációk első határozataiból is. Első dolguk volt a 40 órás munkahetet behozni, melyet hiába igyekeztek szociálpolitikai eredményként beállítani, mindenki azonnal megértette az intézkedés igazi indítókát: a munkabérek újabb, ezuttal szociális álarcba bújtatott leszállítását. A Bedaux-rendszer széleskörű alkalmazása és a nők majdnem teljes kizárása a produktív munkából újabb bizonyosságai a korporációk „szociális“ tevékenységének. De, hogy fogalmat alkothassunk arról, hogy ezek az „újítások“ milyen kevés hitelt találnak még a hithű fasiszták köreiből is, elég ha a fasiszta sajtó kommentálásait figyeljük. A Nápolyban megjelenő intranzigens fasiszta lap az IL MONDO LATINO a „szociális igazságosság“-gal kapcsolatban így ír: „Gyakran hall az ember X vagy Y úr magas fizetéséről beszélni. S X úr és Y úr majdnem mindig nyugállományban lévő öregurak, vagy magasrangú állami hivatalnokok, akik gyakran öt-hat helyről húznak egyidőben fizetést. Néha csak egy helyről, de akkor is ennek a fizetésnek a következő karakterisztikumai vannak: 1. mindig 10.000 Lirán felül van; 2. a fizetéshez majdnem

mindig magas nyereségrészesedés is járul; 3. fordítottan arányos a felelősséggel, mert ezt mindig az éhbérért dolgozó alárendeltekre lehet hárítani." Ugyanez a fasiszta lap ír arról az embertelenségről is, mellyel a magasrangú hivatalnokok az alantasabb személyzettel bánnak. „Ezek az urak — írja a lap — valóságos rabszolgatartóknak képzelik magukat, akik szabadon üthetik az éhezők testét és a legkisebb szolgálati vétség miatt borsos pénzbüntetésekkal sújthatják a mai amugy is alacsony fizetésű alkalmazottakat. Ezek azok az urak, akik finom cigarettát szívnak, banánt esznek és a bártáncosnők kebléit méregetik a tabarinak champagner-gőzében és köpnek a faszizmus szociális törekvéseire, a korporációkra és hasonlókra. . .” Ez persze csak a fanatikusok és a naivak hangja, akik még hisznek, vagy mimelik, hogy hisznek. A józanabbak dicséretbe bújtatva akaratlanul is felfedik a valóságot. „A faszizmus — olvassuk az ECHI E COMMENTI egyik legutóbbi számában — rendezni kívánja a szociális kérdést, anélkül, hogy a dolgok mai rendjét meg akarná zavarni, javítva itt is, ott is a foltoznivalókat.” A CANTIERE még is támadja az „Echi e Commenti” cikkiróját fenti kijelentéséért szemére lobbantva „konzervatív vagságát” és minden szociális újítástól való irtózását. „Ezek az urak — írja — mindjárt vöröset látnak, ha a szociális igazságosságot emlegetik előttük. Szomorú dolog, hogy még sokan vannak olyanok, akik Mussolini nevében úgy értelmezik a fasiszta forradalmat, mintha az a régi világ konzerválását célozná.” Végül pedig, hogy a fasiszták által az utóbbi időkben oly sűrűn hangoztatott „forradalmiságot” a maga fasiszta értelmezésében is le tudjuk mérni elismételjük Mussolini egy 1919-ben tartott beszédének az IL SECOLO FASCISTA legutóbbi számában idézett szavait: „Mindazokkal szemben, akik a nyomort egy osztály-forradalom érdekében akarják kihasználni, mi fasiszták a gazdasági krízistől az olasz nemzeti érzésnek a paroxizmusig való kielezését és a mi nemzeti forradalmunk kirobbanását várjuk.” (a. a.)

ZENEHÁBORU

Beethoven, vagy Goebbels? „Ha valaha valamiben nagy volt a német nép, akkor az a zene volt. A zene négy óriási, négy utólréhetetlen magányosa: Bach, Mozart, Beethoven, Wagner — német volt. Még a legbanálisabb értelemben is pótolhatatlan német tőkét reprezentál a zene. . . Az egyik német állam, Ausztria, ma lehet mondani már csak ebből él. Már rég elfeledték volna, eltörülték volna, ha az aura musica nem lebegné körül a nevét. . . És most jön egy Goebbels és zenediktátor akar lenni. Milyen lehet ez az általa dirigált művészet? Embrió fenn és nyomorék lenni. Micsoda ironia: egy minden ízében bizonytalan rezsim megmeri azt csinálni, amit nálánál erősebbek sohse mertek volna: egy nép szentségébe belepizkolni. De itt pórul járhatnak, mert a zene az tényleg valami egészen német. Erről a ripők diktátorok nem tudnak, pedig itt — bármily megfoghatatlan — talán egy még erősebb hatalommal kezdtek ki, mint a vallással.” (DAS NEUE TAGEBUCH.)

Intellektuel-hősiesség „Micsoda állapotok lehetnek Németországban, ha a leggyávább teremtmény, akit Isten haragjában alkotott, a „szellemember” a legtermészetesebb lépésre határozza el magát. *Furtwänglerben* azonban nem szabad hőst látni. Aki a német infámiát két éven át aktivan alátámasztotta, nem lehet hős. Hogy Ossietzkyt, Mühsamot és más ezreket kínoztak, hogy a könyveket elégették, hogy a tör és revolver ülte diadalát, hogy az államtanácsban mellette ott ülhetett egy Julius Streicher — mindez nem izgatta F. urat. Amikor azonban egy szakkérdésben a maga zenekritikai ítéletét nem tudta érvényesíteni, akkor egyszerre lázadó lett.” (EUROPÄISCHE HEFTE.)